

Personer med funktionsnedsättning och samisk bakgrund

POLICYREKOMMENDATIONER

Nordens
välfärdscenter

**Personer med funktionsnedsättning
och samisk bakgrund
– policyrekommendationer**

**Nordens välfärdscenter
© 2018**

Författare: Jonas Bergström
Foto: mostphotos.com
Språk: svenska

+46 8 545 536 00
info@nordicwelfare.org

nordicwelfare.org

Innehållsförteckning

- 4 Čoahkkáigeassu (sammanfattning på nordsamiska)
- 6 Summary (sammanfattning på engelska)
- 8 Samer med funktionsnedsättning
- 9 Internationella överenskommelser
- 10 FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (UNCRPD, 2006)
- 12 FN:s deklaration om ursprungsfolkens rättigheter (Urfolksdeklarationen, 2007)
- 13 ILO:s konvention nr 169, Indigenous and Tribal Peoples Convention (1989)
- 13 Agenda 2030

- 14 Nordens välfärdscenters policyrekommendationer**
- 14 Grundläggande rekommendationer
- 17 Rekommendationer om kulturell sensitivitet
- 17 Rekommendationer om utbildning och forskning
- 18 Rekommendationer om språk och information
- 19 Rekommendationer om fortsatt arbetet inom de samiska förvaltningsområdena
- 20 Rekommendationer om arbete över nationsgränserna
- 23 Publikationer från projektet Samer med funktionsnedsättning

Čoahkkáigeassu

Norgga Mánáid-, nuoraid- ja bearašdirektoráhtta (Bufdir) lea barggustis olis kárten ja oaidnán ahte davviriikkain leat váilevaš dieđut sápmelaš lámis- dahje doaimmahehttejuvvon olbmuid birra. Davviriikkaid čálgoguovdáš (NVC) oaččui Bufdiras bargun 2013:s čađahit álgogorahallama mas kártejit gelbbolašvuoda mii gávdno ja árvaledje de proševtta mii nannešii sihke dutkama ja gelbbolašvuoda ovdánahttima dán suorggis.

Ovdaprosšovtta čađahettiin ja gelbbolašvuoda kárteđettiin, de Bufdir mearridii addit NVC:i ovddasvástádusa lágidit ja čađahit proševtta man gohčodit Sápmelaš lámisolbmuid dilli. Prošovakta lei áigodagas 2013 ja 2017 ja barge čuovovaš mihttojoavkkuiguin:

- olbmot geat leat riegádan vigiiguin, geat nuorran buohccájit ja ellet guhká buoza (lámisdilis) dahje ellet kognitiiva vigiiguin ja geat
- dovdet iežaset sápmelažžan ja ášset gielddain mat gullet sámi hálddašanguvlui (Norggabeale 8 gieldda, ruođabeale ges 19 ja suomabeale 4 gieldda).

Prošovtta boadus leat vihtta ođđa dutkanraportta. Guokte Norggas, guokte Ruođas ja okta ges Suomas. Buot dutkanraporttaid gávnnat dás mañnelis ja oainnát makkár rávvagat oktan árvalusaiguin leat raporttain. Leat merken gos raporttaid dingot dahje gávnnat NVC ruovttusiiddus.

Prošovtta olis čađaheimmet bargobájiid. Leat viiddidan lámisolbmuid ja almmolaš

ásahusaid gaskasaš oktavuodaid ja searvan iešguđetge dutkankonferánsaide. Leat buoredan gulahallama gaskkal sámi organisašuvnnaid ja nátionála ovddasvástideaddji áсахusaid.

Davviriikkaid čálgoguovdážiis lea geatnegasvuohka rávvet boahhtevaš policydoaimmain, dán leage Bufdir geatnegahtán. Dán raporttas oainnat rávvaggiid – ja dát šadde duohtan go proševttas lei buorre ovttasbargu. Ságastallamat ledje dehálaččat ja neavvagat bohte sihke stivrenjoavkkus, dutkiin ja eará oasseváldiin. Davviriikkaid čálgoguovdážiis leat 15 policyárvalusa mat laktásit guđa fokusjovkui:

- Vuodđovuoigatvuođat árvalusaiguin
- Kultuvrralaš dihtomielalašvuohka

- Oahppu ja dutkan
- Giella ja diehtujuohkin
- Viiddidit barggu sámi hálddašanguovllus
- Bargat riikarájiid rastá

Buot davviriikkat, maiddái Álánda, Kalaallit Nunaat ja Fer-suolu, leat dohkkehan ON:a konvenšuvnna doaimmashehttejuvvon olbmuid vuoigatvuođain. Go davviriikalaš dásis barget lámisolbmuid áššiiguin, de dát konvenšuvdna lea vuođđun dása ja dát geatnegahtton árvalusat maid čatnasit dása.

Summary

Bufdir, the Norwegian Directorate for Children, Youth and Family Affairs, has in its work stated that there is very little knowledge generally about disabled people with a Sami background in the Nordic countries. The Nordic Welfare Centre was therefore commissioned by Bufdir in 2013 to conduct a pilot study to summarise the knowledge that existed and make recommendations for a project that would be able to generate more research and knowledge within this field. On the basis of this pilot study and overview of knowledge, Bufdir then commissioned the Nordic Welfare Centre to coordinate and implement the project Disabled people with a Sami background (Personer med funksjonsnedsättning och samisk bakgrund). This project ran between 2013 and 2017, working with the following target groups:

- People with a severe congenital, early acquired or prolonged physical or cognitive disability, who
- define themselves as Sami and who reside in a Sami municipality that is part of a Sami administrative area (8 municipalities in Norway, 19 municipalities in Sweden, and 4 municipalities in Finland)

The project has generated five research reports: two from Norway, two from Sweden and one from Finland. All research reports are listed at the end of this report and contain policy recommendations on the basis of the content of each report. The reports can be ordered or downloaded from the Nordic Welfare Centre's website.

The project has also generated, among other things, workshops, new networks, participation in various research conferences, and productive Nordic cooperation between a variety of national societal players and Sami organisations.

The commission from Bufdir includes requiring the Nordic Welfare Centre to produce policy recommendations for the future. The recommendations presented in this report are a result of the total work throughout the project and have been produced in dialogue with the project's steering group, researchers and other stakeholders.

The Nordic Welfare Centre presents a total of 15 policy recommendations within these six focus areas:

- Fundamental recommendations
- Cultural sensitivity
- Education and research
- Language and information
- Continuing work within the Sami administrative municipalities
- Work across national borders.

All the Nordic countries, plus Åland, Greenland and the Faeroes, have ratified the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities. This means that the convention is an obvious starting point for Nordic issues relating to disability, and policy recommendations produced within this project are written with the convention as their starting point.

Samer med funktionsnedsättning

I Norska Barne-, ungdoms- och familjedirektoratets (Bufdir) tidigare arbete med en rapport om levnadsvillkoren för personer med intellektuell funktionsnedsättning konstaterades det att det fanns väldigt lite kunskap om personer med intellektuell funktionsnedsättning och samisk bakgrund. I det fortsatta arbetet framkom också att det fanns väldigt lite kunskap generellt om personer med funktionsnedsättning och samisk bakgrund i de nordiska länderna.

Nordens välfärdscenter fick därför 2013 i uppdrag från Bufdir att utföra en förstudie där man sammanfattade den kunskap som fanns och gav förslag på ett projekt som skulle kunna generera mer forskning och kunskap inom området. Utifrån denna förstudie och kunskapsöversikt (Personer med funktionsnedsättning och samisk bakgrund) så fick Nordens välfärdscenter i uppdrag av Bufdir att koordinera och genomföra projektet Samer med funktionsnedsättning.

Projektet har arbetat med följande målgrupp:

- Personer som har allvarlig medfödd, tidigt förvärvat eller långvarig fysisk eller kognitiv funktionsnedsättning, och som
- definierar sig som samisk och som är bosatt i en samisk kommun som tillhör ett samiskt förvaltningsområde.

De samiska förvaltningsområdena består av 8 kommuner i Norge, 19 kommuner i Sverige, och 4 kommuner i Finland.

Alla de nordiska länderna samt Åland, Grönland och Färöarna har ratificerat FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (The Convention on the Rights of Persons with Disabilities, UNCRPD). Det innebär att konventionen är en självklar utgångspunkt för nordiska frågor som relaterar till funktionshinder. Policyrekommendationer som är framtagna inom detta projekt är också skrivna med utgångspunkt i UNCRPD.

Projektet har pågått mellan 2013 och 2017 och har genererat fem stycken forskningsrapporter, två från Norge, två från Sverige och en från Finland. Samtliga forskningsrapporter finns listade längst bak i denna rapport och innehåller policyrekommendationer utifrån sitt innehåll. Rapporterna går att beställa eller laddas ner från nordicwelfare.org/publikationer.

Projektet har också genererat bland annat workshops, nya nätverk, deltagande på olika forskningskonferenser och ett fruktbart nordiskt samarbete mellan olika nationella samhällsaktörer och samiska organisationer. FN:s specialrapportör för rättigheter för personer med funktionsnedsättning bjöd in projektet att delta i mötet "Expert Group Meeting on Indigenous Persons with Disabilities" under 2016. En kortare presentation av de viktigaste aktiviteter som projektet har genererat finns i projektets slutrapport som finns publicerad på nordicwelfare.org.

Internationella överenskommelser

De policyrekommendationer som projektet har genererat har sin bakgrund i olika internationella överenskommelser. Främst i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning men också FN:s deklaration om ursprungsfolkens rättigheter, International Labour Organizations konvention nummer 169 (Indigenous and Tribal Peoples Convention), Agenda 2030, Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter samt Europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk.

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (UNCRPD, 2006)

UNCRPD antogs av FN:s generalförsamling i december 2006 och har sedan dess varit den stora internationella referenspunkten för funktionshinderspolitiken. Alla länder med samiska områden i Norden (Norge, Sverige och Finland) har ratificerat konventionen. Även Ryssland, som har samiska områden som angränsar till de nordiska, har ratificerat konventionen.

När ett land har ratificerat UNCRPD påbörjas processen för regelbunden rapportering till FN om hur landet lever upp till vad som står i konventionen. Länderna blir sedan granskade av FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning. I uppdraget från Bufo dir ingår att ge rekommendationer för vad respektive land systematiskt bör tänka på i sin rapportering utifrån samer med funktionsnedsättning. De artiklar som tas upp nedan har varit speciellt viktiga under arbetet med policyrekommendationerna och bör särskilt beaktas under arbetet med implementering av UNCRPD och inom återrapporteringen till FN.

Artikel 4 berör ländernas allmänna åtaganden. Länderna åtar sig att säkerställa att myndigheter och offentliga institutioner handlar i enlighet med konventionen. Ett led att uppfylla detta är att i utformning och genomförande av lagstiftning, riktlinjer och andra beslutsfattande processer angående personer med funktionsnedsättning nära samråda med och aktivt involvera personer med funktionsnedsättning genom de organisationer som företräder dem.

Artikel 9 handlar om tillgänglighet och innebär att länderna åtar sig att säkerställa att personer med funktionsnedsättning får tillgång på lika villkor som andra till den fysiska miljön, till transporter, till information och kommunikation, både i städer och landsbygd.

Artikel 16 innehåller rätten att inte utsättas för utnyttjande, våld eller övergrepp. Länderna ska vidta alla ändamålsenliga åtgärder för att förhindra alla former av utnyttjande, våld och övergrepp för personer med funktionsnedsättning. De ska dessutom främja fysisk, kognitiv och psykologisk återhämtning, rehabilitering och social återanpassning efter att någon blivit utsatt för utnyttjande, våld eller övergrepp.

Artikel 18 talar om rätten till fri rörlighet.

Artikel 19 redogör för rätten att leva självständigt och att delta i samhället. I detta ingår möjligheten att välja bostadsort och var och vem man vill leva med på lika villkor som andra.

A close-up photograph of a person's hand resting on the handlebar of a bicycle. The bicycle frame is green and black. The background is a blurred asphalt surface with some fallen leaves.

Artikel 21 reglerar bland annat tillgång till information. Länderna ska underlätta användandet av teckenspråk, punktskrift och alla andra tillgängliga medel, former och format för kommunikation i offentliga sammanhang för personer med funktionsnedsättning.

Artikel 24 avhandlar utbildning, bland annat rätten till utbildning på lika villkor som andra och att länderna ska underlätta inläring av teckenspråk och säkerställa att utbildning av särskilt personer med synskada eller dövblindhet eller som är döva eller hörselskadade ges på de mest ändamålsenliga språken, formerna och medlen för kommunikation. Detta i miljöer som maximerar kunskapsrelaterad och social utveckling.

Artikel 25 innehåller instruktioner att länderna ska erbjuda hälso- och sjukvårdstjänster så nära personernas egna hemorter som möjligt.

Artikel 26 anknyter till artikel 25 i det att den innehåller instruktioner att länderna ska tillhandahålla habilitering och rehabilitering som grundas på en tvärvetenskaplig bedömning av var och ens förmåga så nära personer med funktionsnedsättnings egna hemorter som möjligt.

Artikel 30 gör gällande att personer med funktionsnedsättning ska ha rätt, på lika villkor som andra, till erkännande av och stöd för sin särskilda kulturella och språkliga identitet.

Artikel 31 bestämmer att länderna åtar sig att insamla statistik och forskningsrön som gör det möjligt att utforma och genomföra riktlinjer som ger verkan åt konventionen. Länderna ska ansvara för att sprida statistiken och göra den tillgänglig för personer med funktionsnedsättning.

Artikel 32 uppmanar länderna att erkänna betydelsen av internationellt samarbete. Detta i syfte att bland annat ge stöd för arbete på det nationella planet och genom utbyte och delgivning av information, erfarenheter och goda exempel. Det internationella samarbetet kan också underlätta samarbete i fråga om forskning och tillgång till vetenskaplig kunskap.

FN:s deklaration om ursprungsfolkens rättigheter (Urfolksdeklarationen, 2007)

FN:s deklaration om ursprungsfolkens rättigheter är en resolution som FN:s generalförsamling antog 2007. Även om Urfolksdeklarationen inte är juridiskt bindande så anger den miniminivå för hur urfolksfrågorna bör behandlas i de olika länderna. Den innehåller 24 grundtankar och 46 artiklar. Grundläggande i deklarationen är rätten till självbestämmande inom ramen för existerande statsbildningar samt ursprungsfolkens rätt till kultur, identitet, språk, anställning, hälsa och utbildning. De artiklar som tas upp nedan har varit speciellt viktiga under arbetet med policyrekommendationerna:

Artikel 13 diskuterar rätten till det egna språket i mötet med nationalstater. Länderna ska säkra att ursprungsfolk kan förstå och bli förstådda inom politiska, juridiska och administrativa sammanhang, och om det är nödvändigt genom tolkning eller andra lämpliga metoder.

Artikel 18 och 19 innehåller ursprungsfolkens rättighet att delta i beslutsprocesser som berör deras rättigheter genom representanter utsedda av dem själva. Länder uppmanas rådgöra och samarbeta med ursprungsfolken genom deras egna representativa organisationer i syfte att undersöka deras samtycke innan länderna antar och genomför lagstiftning eller administrativa åtgärder som kan påverka dem.

Artikel 21 uppmanar länderna att de ska vidta effektiva åtgärder för att säkerställa fortsatt förbättring av ursprungsfolkens ekonomiska och sociala situation. Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt rättigheter och särskilda behov hos äldre, kvinnor, ungdomar, barn och personer med funktionsnedsättning.

Artikel 22 vägleder länderna att ägna särskild uppmärksamhet åt rättigheter och särskilda behov hos äldre, kvinnor, ungdomar, barn och personer med funktionsnedsättning inom genomförandet av Urfolksdeklarationen.

ILO:s konvention nr 169, Indigenous and Tribal Peoples Convention (1989)

ILO:s konvention nr 169, Konventionen om ursprungsfolk och stamfolk, antogs av den Internationella Arbetsorganisationen ILO 1989. Av de länder som har samiska områden så är det bara Norge som har ratificerat den. Konventionen är ett internationellt instrument inriktat på ursprungsfolks och stamfolks rättigheter och deras kulturella identitet som bygger på att principerna från FN:s övriga rättighetsdeklarationer skall tillämpas även på ursprungsbefolkningar. Den är ett rättsligt bindande.

Agenda 2030

I september 2015 antogs Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling av FN. Målen är universella och gäller alla länder. Agenda 2030 är den nya utvecklingsagendan som består av 17 globala mål med sammanlagt 169 delmål. De globala målen för hållbar utveckling ersätter de tidigare millenniemålen. I deklarationen understryks att människor som är sårbara måste ges egenmakt. Både ursprungsfolk och personer med funktionsnedsättning lyfts fram specifikt som prioriterade grupper, bland annat inom frågor om inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet.

Nordens välfärdscenters policyrekommendationer

I uppdraget från Bufdir ingår att Nordens välfärdscenter ska ge policyrekommendationer för framtiden. Alla fem forskningsrapporter som producerats inom projektet innehåller rekommendationer utifrån sitt innehåll. De rekommendationer som presenteras i denna rapport är ett resultat av det sammanlagda arbetet med hela projektet. Arbetet med att ta fram dessa rekommendationer har skett i dialog med projektets styrgrupp, forskare, andra intresserade samt under slutkonferensen i Alta där Nordens välfärdscenter fick mycket värdefulla råd från deltagarna.

Grundläggande rekommendationer

1. Involvera det samiska samhället inom alla aspekter av det fortsatta arbetet

Det är av vikt för framtiden att allt vidare arbete inom området samer med funktionsnedsättning involverar målgruppen eller legitima företrädare för målgruppen. Ett grundläggande förhållningssätt av kontinuerlig empowerment innebär att samer som möter funktionshinder själva så småningom kommer kunna äga lösningarna som samhället måste anpassas mot.

2. Resurser och stöd avsätts till att stimulera uppbyggnad av nätverk för samer med funktionsnedsättning och deras familjer

Länderna bör stödja uppbyggnandet av nätverk för samer med funktionsnedsättning och deras anhöriga. Målet är att nätverken först ska växa fram lokalt för att sedan utvecklas och kopplas samman med varandra till regionala nätverk och så småningom ha kopplingar över nationsgränserna. Sådana nätverks styrka är bland annat att de fungerar som en länk mellan samisk miljö och intresseorganisationer, och att de stärker informationsutbyte och erfarenhetsmässig gemenskap lokalt och regionalt.

3. Uppmärksamma de styrkor och positiva resurser som samer med funktionsnedsättning representerar

Detta är ett förhållningssätt som, mer än en enskild rekommendation, ska löpa övergripande genom alla rekommendationer. Ett sådant förhållningssätt bidrar till ett långsiktigt förändrat synsätt på gruppen som minskar risken för stigmatisering och ökar förutsättningarna för full delaktighet i samhället. Det som framkommit många gånger under projektets gång är att det samiska samhället ofta uppvisar en förmåga att ta tillvara på individens styrkor. Det ser ofta personers förmågor istället för hinder. Här har majoritetssamhället mycket att lära.

Rekommendationer om kulturell sensitivitet

4. Förbättra den kulturella sensitiviteten inom välfärdssektorn

Det finns ett behov av att utveckla ett kultursensitivt förhållningssätt för personal som jobbar inom det sociala området, hälso- och sjukvården och andra välfärdssektorer som möter samer med funktionsnedsättning. Detta särskilt inom de samiska förvaltningsområdena.

5. Habilitering och rehabilitering med förmågan att se hela individen i en kulturell kontext

Samhället måste bli bättre på att utveckla ett synsätt som ser hela individen i mötet med samer med funktionsnedsättning. Det handlar om att stödja en utveckling av ömsesidig respekt för varandras kunskap. Å ena sidan den person som lever med funktionshinder och dess anhöriga och å andra sidan den professionelle.

Rekommendationer om utbildning och forskning

6. Försäkra att samer med funktionsnedsättning deltar i utveckling av forskning som berör målgruppen

Länderna uppmanas att utveckla rätten för det samiska samhället att definiera de problem och frågor som ligger till grund för kommande forskningsprojekt. "Ingenting om oss utan oss" är en grundregel som inte bara kan användas inom funktionshinderforskning utan även inom en samisk kontext. Vidare bör det alltid finnas permanent representation av samer med funktionsnedsättning eller legitima representanter för gruppen i ländernas olika vetenskapliga råd och forskningsetiska råd på de platser och i de miljöer där målgruppens frågor berörs.

7. Öka anslagen till forskning som berör samer med funktionsnedsättning

Länderna bör allokera särskilda pengar till forskning som på olika sätt ökar kunskapen om samer med funktionsnedsättning. Länderna bör också ge berörda vetenskapliga råd eller andra institutioner som beviljar medel till forskning inom området direktiv att bevilja medel till forskning som berör samer med funktionsnedsättning. Det forskarnätverk som etablerats under det nordiska projektets gång bör stödjas för fortsatt arbete, till exempel inom ramarna för Nordic Network on Disability Research.

8. Fler studenter med samisk bakgrund inom yrken och högre utbildningar som berör funktionshinder

Länderna bör uppmuntra fler unga personer med samisk bakgrund att välja yrken inom områden som berör funktionshinder. Länderna bör också uppmuntra fler unga personer med samisk bakgrund att välja högre utbildningar inom områden som berör funktionshinder. Berörda professions- och välfärdsutbildningar i länderna bör dessutom innehålla kunskap om den forskning som framkommit under detta projekt och det perspektiv den representerar.

Rekommendationer om språk och information

9. Stärk och uppmärksamma rätten till samiska språk hos samer med funktionsnedsättning

Att ha tillgång till sitt modersmål är en grundläggande rätt för personer med funktionsnedsättning. Den rättigheten kan stärkas och utvecklas på en mängd olika sätt:

- Försäkra rätten att använda de samiska språken i kontakt med olika samhällsaktörer, till exempel i mötet med socialtjänst eller hälso- och sjukvård.
- Försäkra också rätten att använda en tolk mellan de samiska språken och de nationella majoritetsspråken i kontakt med olika samhällsaktörer, till exempel i mötet med socialtjänst eller hälso- och sjukvård. Detta även om individen behärskar det nationella majoritetsspråket.
- Stödja tvåspråkig undervisning för samer med funktionsnedsättning med det nationella teckenspråket och talade samiska språk, för de i gruppen med behov av teckenspråk.
- Stödja tvåspråkig undervisning för samer med specifika läs- och skrivsvårigheter med det nationella majoritetsspråket och talade samiska språk.
- Stöd utbildandet av teckenspråkstolkare mellan det nationella teckenspråket och talade samiska språk.
- Länderna bör gemensamt stödja utvecklandet av samiska teckenspråk, punktskrift och andra kommunikationsformer som används av samer med nedsatt syn, hörsel eller kognitiva förmågor.

10. Bra och lättillgänglig information på de samiska språken om de rättigheter som samer med funktionsnedsättning har

Det råder i många fall brist på lättillgänglig information på de samiska språken om olika rättigheter i samhället för samer med funktionsnedsättning. Länderna bör dessutom bidra till, eller någon samhällsaktör bör ansvar för, att etablera eller tillhandahålla en plats där goda exempel från vardagen och mötet med samhällets aktörer kan samlas och kunskap spridas från dessa. Samhällsaktörer som arbetar med rättighetsfrågor nära de samiska miljöerna, till exempel ländernas tillsynsmyndigheter, bör utveckla sin kompetens inom samiska språk.

Rekommendationer om fortsatt arbetet inom de samiska förvaltningsområdena

11. Öka kunskapen om UNCRPD hos de samiska förvaltningsområdena och få in urbefolkningsperspektiv och brukarmedverkan i arbetet med konventionen

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning är inte tillräckligt känd i många av de samiska förvaltningsområdena. Frågor som de samiska förvaltningsområdena måste arbeta med är: Vad betyder UNCRPD för vår kommun? Hur får vi in ett urbefolkningsperspektiv i arbetet med att implementera konventionen? Hur ska vi lyckas med en bättre brukarmedverkan i arbetet med konventionen? De samiska förvaltningsområdena behöver stöd och vägledning från länderna för att systematiskt kunna förbättra arbetet med konventionen och förverkliga dess intentioner.

12. Motverka diskriminering och mobbning av samer med funktionsnedsättning

Välfärdssamhället måste motverka mobbning, hot och våld riktat mot gruppen samer med funktionsnedsättning. Flera av de forskningsrapporter som har producerats inom projektet tar upp det faktum att gruppen är utsatt för en högre nivå av mobbning, hot och våld. Det är ländernas skyldighet att på alla sätt och på alla nivåer arbeta för att stödja personer som lever med den situationen i sin vardag och på sikt arbeta mot en nolltolerans mot detta i samhället.

Rekommendationer om arbete över nationsgränserna

13. Samarbetet om rapporteringen till FN om Konventionen för rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Idag har samtliga länder och självstyrande områden i Norden ratificerat FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. De länder och självstyrande områden i Norden där det bor ursprungsfolk bör uppmuntras att i ökad utsträckning samarbeta kring frågor om ursprungsfolk med funktionsnedsättning inom ramarna för sin regelbundna rapportering till FN. Inte minst gäller detta samarbete med att identifiera och rapportera statistik inom området.

14. Sametingen bör ingå i det nordiska samarbetet om funktionshinder

Det är av stor vikt att de olika samiska parlamenten inkluderas i det framtida gemensamma nordiska arbetet med funktionshinderfrågor.

15. Starkare nordiskt samarbete över nationella gränser

Bufdir har i och med satsningen på detta projekt givit förutsättningar för att ny och viktig kunskap har genererats om samer med funktionsnedsättning. Projektet har fört samma forskare över nationsgränserna, hjälpt till att bygga nätverk inom den samiska miljön, engagerat olika myndigheter och lagt en grund för framtida kunskapsutveckling. Det är viktigt arbetet fortsätter på nordisk nivå och att den kunskap och de erfarenheter som har skapats under projektet tas tillvara och utvecklas ytterligare. Länderna bör dela kunskap och erfarenheter. Det finns ett stort värde i att dela goda exempel över nationsgränserna. Men det existerar också ett stort värde i att dela negativa exempel, och se till att sådana inte upprepas. Samarbeten över nationsgränser bör uppmuntras för samer som möter funktionshinder och dess anhöriga, profession och forskning, och på policynivå. Det finns en stor vinst i att samarbeta, undvika dubbelarbete och att lära av varandra. Gemensamt finns det mycket kompetens.

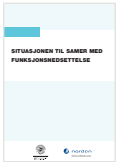
Publikationer från projektet Samer med funktionsnedsättning

Samtliga rapporter kan beställas eller laddas ner från nordicwelfare.org

Kunskapsläge: Personer med funktionsnedsättning och samisk bakgrund Rapporten ger en översikt över vilken uppdaterad och relevant kunskap som finns inom området samer med funktionsnedsättning. Den tar också upp vilka frågor och teman som är forskningsmässigt mindre belysta.

Under projektets gång har det publicerats sammanlagt fem olika forskningsstudier; två från Norge, två från Sverige och en från Finland:

UiT Norges arktiske universitet publicerade en kvalitativ studie i rapporten **Situasjonen til samer med funksjonsnedsettelse** i april 2016.

Umeå universitet publicerades en kvalitativ studie i rapporten **Levnadsförhållanden bland samer med funktionsnedsättning i Sverige** i november 2016.

Glesbygdsmedicinskt centrum publicerade rapporten **Förutsättningar och villkor för samer med funktionsnedsättning i de samiska förvaltningskommunerna i Sverige** i april 2017.

UiT Norges arktiske universitet publicerade en kvantitativ studie i rapporten **Kartlegging av levekåren til personer med utviklingshemning i samiske områder** i november 2017.

University of Lapland publicerade en kvalitativ studie om samer i Finland med funktionsnedsättning i rapporten **Experiences of inclusion and welfare services among Finnish Sámi with disabilities** i november 2017.

Nordens
välfärdscenter